

Repertoriul jurisprudenței

Cauza C-626/22

**C. Z. și alții
împotriva**

Ilva SpA in Amministrazione Straordinaria

și

Acciaierie d'Italia Holding SpA

și

Acciaierie d'Italia SpA

(cerere de decizie preliminară formulată de Tribunale di Milano)

Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 25 iunie 2024

„Trimitere preliminară – Mediu – Articolul 191 TFUE – Emisii industriale – Directiva 2010/75/UE – Prevenirea și controlul integrat al poluării – Articolele 1, 3, 8, 11, 12, 14, 18, 21 și 23 – Articolele 35 și 37 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Proceduri de eliberare și de reexaminare a unei autorizații de exploatare a unei instalații – Măsuri de protecție a mediului și a sănătății umane – Dreptul la un mediu curat, sănătos și durabil”

- 1. State membre – Obligații – Autoritate de lucru judecat – Obligațiile instanțelor naționale – Obligația de a reveni asupra unei hotărâri judecătorești care a dobândit autoritate de lucru judecat – Inexistență – Jurisprudență națională care interpretează o dispoziție într-un mod contrar dreptului Uniunii – Obligația de a interpreta această dispoziție în conformitate cu dreptul Uniunii – Cerere preliminară privind interpretarea dreptului Uniunii – Admisibilitate (art. 267 TFUE)*

(a se vedea punctele 53 și 54)

- 2. Întrebările preliminare – Admisibilitate – Cerere privind interpretarea unei directive invocate în cadrul unui litigiu între particulari și o instituție industrială de interes strategic național – Litigiu principal având ca obiect norme speciale adoptate în privința instituției menționate și care intră în domeniul de aplicare al directivei vizate de cererea preliminară – Admisibilitatea cererii de decizie preliminară [art. 267 și art. 288 al treilea paragraf TFUE]*

(a se vedea punctele 56-64)

3. *Mediu – Prevenirea și controlul integrat al poluării – Directiva 2010/75 – Eliberarea și reexaminarea unei autorizații de exploatare a unei instalații – Condiții – Obligație de evaluare prealabilă a efectelor activității instalației asupra mediului și a sănătății umane* [art. 191 și 192 TFUE; Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, art. 35 și 37; Directiva 2010/75 a Parlamentului European și a Consiliului, considerentele (2), (27) și (45), art. 3 punctele 2 și 3, art. 4 alin. (1), art. 5 alin. (1), art. 8 alin. (2) al doilea paragraf și art. 10-27 și anexele I și VII partea 1]

(a se vedea punctele 67-95, 104 și 105 și dispozitiv 1)

4. *Mediu – Prevenirea și controlul integrat al poluării – Directiva 2010/75 – Eliberarea și reexaminarea unei autorizații de exploatare a unei instalații – Stabilirea valorilor-limită de emisie pentru substanțele poluante – Luarea în considerare a substanțelor nocive care pot fi emise de instalația vizată – Întindere* [Directiva 2010/75 a Parlamentului European și a Consiliului, considerentul (15) și art. 3 punctul 6, art. 12 alin. (1) lit. (f), art. 14 alin. (1) lit. (a), art. 18 și art. 21 alin. (5) lit. (a)]

(a se vedea punctele 109-122 și dispozitiv 2)

5. *Mediu – Prevenirea și controlul integrat al poluării – Directiva 2010/75 – Autorizație de exploatare a unei instalații – Termen de punere în conformitate a instalației cu măsurile de protecție a mediului și a sănătății umane prevăzute de această autorizație – Reglementare națională care prelungește acest termen în mod repetat – Inadmisibilitate în cazul unor pericole grave și semnificative pentru integritatea mediului și a sănătății umane* [Directiva 2010/75 a Parlamentului European și a Consiliului, considerentul (43) și art. 8 alin. (1) și (2), art. 13 alin. (5), art. 21 alin. (3) și art. 82 alin. (1)]

(a se vedea punctele 125-128 și 130-132 și dispozitiv 3)

Rezumat

Sesizată cu titlu preliminar de Tribunale di Milano (Tribunalul din Milano, Italia), Curtea, întrunită în Marea Cameră, precizează condițiile de autorizare a exploatarei unei instalații în temeiul Directivei 2010/75 privind emisiile industriale¹.

Uzina siderurgică Ilva (denumită în continuare „uzina Ilva”) este situată în comuna Taranto (Italia) și este exploatată pe baza unei „autorizații integrate de mediu” acordate în 2011.

În pofida punerii sub sechestru în anul 2012, această uzină a fost autorizată, în temeiul unor norme derogatorii speciale, să își continue activitatea de producție timp de 36 luni, cu condiția respectării unui plan privind măsurile din domeniul mediului și al sănătății. Data-limită pentru respectarea acestui plan a fost amânată în mai multe rânduri, de-a lungul unei perioade care a cuprins mai mulți ani, în timp ce activitatea în cauză prezenta pericole grave și semnificative pentru integritatea mediului și a sănătății populațiilor învecinate.

¹ Directiva 2010/75/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 noiembrie 2010 privind emisiile industriale (prevenirea și controlul integrat al poluării) (JO 2010, L 334, p. 17, rectificare în JO 2012, L 158, p. 22).

În acest context, reclamanții, care exercită drepturile a aproximativ 300 000 de locuitori ai comunei Taranto și ai municipalităților limitrofe, au sesizat instanța de trimitere cu o acțiune colectivă având ca obiect printre altele încetarea exploatării uzinei Ilva sau a anumitor părți ale acesteia ca urmare a poluării cauzate de emisiile sale industriale și a prejudiciilor pentru sănătatea umană care rezultau din aceasta.

În măsura în care reglementarea italiană nu condiționează eliberarea sau reexaminarea unei autorizații de exploatare industrială de evaluarea prealabilă a efectelor instalației asupra sănătății umane, instanța de trimitere a decis să solicite Curții să se pronunțe cu privire la necesitatea unei astfel de evaluări, cu privire la întinderea examinării autorităților competente, precum și cu privire la termenul acordat operatorului unei instalații pentru a se conforma condițiilor stabilite în autorizația eliberată.

Aprecierea Curții

În primul rând, în ceea ce privește necesitatea de a efectua o evaluare care să cuprindă efectele activității instalației în cauză asupra sănătății umane, Curtea amintește că protecția și îmbunătățirea calității mediului, precum și protecția sănătății umane sunt două componente strâns legate de politica Uniunii în domeniul mediului. Prin stabilirea unor norme privind prevenirea și controlul integrat al poluării cauzate de activitățile industriale, Directiva 2010/75 concretizează obligațiile Uniunii în materie de protecție a mediului și a sănătății umane care decurg în special din cuprinsul articolului 191 TFUE, contribuind astfel la protejarea dreptului oricărei persoane de a trăi într-un mediu care să poată să îi asigure sănătatea și bunăstarea. Curtea face trimitere, în această privință, la articolele 35 și 37 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și constată legătura strânsă care există între protecția mediului și cea a sănătății umane.

Printre condițiile de autorizare a exploatării prevăzute de această directivă figurează obligația operatorului de a lua toate măsurile adecvate de prevenire a „poluării”, precum și măsurile de monitorizare a emisiilor în mediu. Acest operator trebuie de asemenea să se asigure că exploatarea sa nu cauzează nicio „poluare semnificativă”. În plus, condițiile de autorizare sunt reexaminare atunci când „poluarea” cauzată de instalație justifică acest lucru. Periodicitatea acestei reexaminări trebuie adaptată la întinderea și la natura instalației și trebuie să țină seama în special de caracteristicile locale specifice ale locului în care se desfășoară activitatea industrială și, în special, de proximitatea locuințelor.

În această privință, Curtea arată că noțiunea de „poluare”, menționată în Directiva 2010/75, include prejudiciile aduse sau care pot fi aduse atât mediului, cât și sănătății umane. Această legătură strânsă care există între protecția calității mediului și cea a sănătății umane este, de altfel, confirmată, pe lângă dispozițiile dreptului primar al Uniunii, de mai multe dispoziții ale Directivei 2010/75, precum și de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. În ceea ce privește mai precis poluarea cauzată de uzina Ilva, această din urmă instanță a constatat astfel încălcarea dreptului reclamanților la respectarea vieții private și de familie întemeindu-se pe efectele poluante ale emisiilor acestei uzine atât asupra mediului, cât și asupra sănătății persoanelor².

² Curtea EDO, 24 ianuarie 2019, Cordello și alții împotriva Italiei, CE:ECHR:2019: 0124JUD0054414131.

Rezultă că operatorul unei instalații care intră în domeniul de aplicare al Directivei 2010/75 trebuie, în cererea sa de autorizare, să furnizeze informațiile corespunzătoare privind emisiile care provin de la instalația sa, iar apoi, de-a lungul perioade de exploatare, să asigure respectarea obligațiilor și a măsurilor prevăzute de această directivă, prin intermediul unei evaluări continue a impactului activităților instalației atât asupra mediului, cât și asupra sănătății umane.

De asemenea, este de competența autorităților naționale competente să prevadă ca o astfel de evaluare să facă parte integrantă din procedurile de acordare și de reexaminare a unei autorizații de exploatare și să constituie o condiție prealabilă pentru acordarea sau reexaminarea acestei autorizații. În cazul în care această evaluare evidențiază rezultate care demonstrează caracterul inacceptabil al pericolului pentru sănătatea unei populații numeroase expuse unor emisii poluante, autorizația în cauză trebuie să facă obiectul unei reexaminări în termen scurt. Or, în speță, incidența asupra mediului și a sănătății umane a substanțelor poluante provenite de la uzina Ilva, și anume: particule fine PM_{2,5} și PM₁₀, cupru, mercur și naftalină provenind din surse difuze, nu ar fi fost evaluată în cadrul autorizațiilor de mediu în cauză.

În al doilea rând, în ceea ce privește întinderea evaluării care îi revine autorităților competente, acestea din urmă trebuie să ia în considerare, pe lângă substanțele poluante previzibile în raport cu natura și cu tipul de activitate industrială în cauză, toate substanțele ce fac obiectul unor emisii recunoscute științific ca fiind nocive care pot fi emise de instalația în cauză, în cantități semnificative, având în vedere natura și potențialul lor de transfer al poluării de la un mediu la altul. În conformitate cu principiul prevenirii, determinarea cantității de substanțe poluante a căror emisie poate fi autorizată trebuie să fie legată de gradul de nocivitate a substanțelor în cauză.

Prin urmare, operatorul unei instalații este obligat să furnizeze, în cererea sa de eliberare a autorizației de funcționare, informații privind natura, cantitatea și potențialul efect negativ al emisiilor care pot fi produse de instalația menționată, pentru ca autoritățile competente să poată stabili valori-limită în ceea ce privește aceste emisii, cu singura excepție a celor care, prin natura sau prin cantitatea lor, nu pot constitui un risc pentru mediu sau pentru sănătatea umană.

În ceea ce privește procedura de reexaminare a unei autorizații, aceasta nu se poate limita la stabilirea unor valori-limită numai pentru substanțele poluante a căror emisie era previzibilă și a fost luată în considerare în cadrul procedurii de autorizare inițiale. În această privință, trebuie să se țină seama de experiența dobândită din exploatarea instalației în cauză și, prin urmare, de emisiile efectiv constatate. În cazul în care pentru respectarea standardelor de calitate a mediului este necesară impunerea unor valori-limită de emisie mai stricte pentru instalația în cauză, trebuie adăugate în autorizație măsuri suplimentare, fără a aduce atingere altor măsuri care pot fi luate pentru respectarea standardelor respective.

În al treilea rând, în ceea ce privește termenul acordat operatorului unei instalații pentru a se conforma autorizației de funcționare, Curtea arată cu titlu introductiv că, pentru instalații precum uzina Ilva, autoritățile naționale competente aveau ca termen de adaptare a condițiilor de autorizare la noile tehnici disponibile, în temeiul Directivei 2010/75, data de 28 februarie 2016. În cazul încălcării condițiilor de autorizare a exploatării unei instalații, statele membre sunt obligate, în temeiul acestei directive, să ia măsurile necesare pentru a garanta imediat respectarea acestor condiții.

Având în vedere aceste considerații, Curtea concluzionează că Directiva 2010/75 se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia termenul acordat operatorului unei instalații pentru a se conforma măsurilor de protecție a mediului și a sănătății umane prevăzute de autorizația de exploatare a acestei instalații a făcut obiectul unor prelungiri repetate, în condițiile în care au fost evidențiate pericole grave și semnificative pentru integritatea mediului și a sănătății umane. Aceasta adaugă că, atunci când activitatea prezintă astfel de pericole, exploatarea instalației în cauză este suspendată, în conformitate cu această directivă.